

Tudomány és könyv a 21. században

BEVEZETŐ

Hunyady György

az MTA rendes tagja
hunyadi.gyorgy@ppk.elte.hu

A Magyar Tudományos Akadémia három társadalomtudományi osztálya – immár többéves gyakorlatának folytatásaként – a 2014. évi Magyar Tudomány Ünnepe alkalmával együtt tervezett és szervezett tudományos ülést. Ennek címe és választott tárgya a *Tudomány és könyv a 21. században*. Egy sor élő kérdés került napirendre az osztályok szakmai képviselőinek tevékeny közreműködésével, s ha valamennyi érdeklődést kiváltó referátumot nem is tudjuk e számban közzétenni, az álláspontok és tapasztalatok sokszínűségét érzékeltetheti a jelen összeállítás.

A könyv a tudományos eredmények közvételének hagyományos, a társadalomtudományok terén nélkülözhetetlen és több tekintetben veszélyeztetett formája. Vitakérdés, hogy ez a műfaj milyen szerepet töltött és tölt be a folyóirat-közleményekhez képest. Ennek távlatos mérlegelése messzemenő következményekkel jár a **tudományos teljesítmények regisztrálása és értékelése** szempontjából, ami ma már egyaránt megkerülhetetlen tényezője a személyes pályafutás alakulásának

és a kutatóhelyek elbírálásának. A tudományos ülés referátumai e tekintetben külön-külön és együtt kerülni igyekeztek minden egyoldalúságot, így konstruktív kritikával kezelték a teljesítménymérésnek a bölcsész- és társadalomtudományok művelésétől idegen nemzetközi és hazai trendjeit is.

A könyvkiadás a magyar tudományosság **nemzetközi beágyazottságának és jelenlétének** is fontos eszköze, feltételeit ennek tudatában kell(ene) alakítani, forrásait ennek szelvében kell kiaknázni. A hazai könyvkiadás és -kereskedelem piaci helyzetéről egy kompetens kerekasztal-beszélgetés szólt, amely meggyőzően tanúsította, hogy e téren szükség van **átgondolt célzatú intézményes támogatásra** és együttműködésre a könyvek iránti kereslet ösztönzésében és fenntartásában. Kiténtetett hatása volt és lesz ebben a Magyar Tudományos Akadémia szerepvállalásának, egy olyan helyzetben is, amikor e kulcsintézmény nem rendelkezik saját tulajdonú kiadóval, de szán kiadási célra – hullámmzó volumenű – központi és kutatóhálózati forrásokat.

Az egyetemek hektikus finanszírozása nagyban nehezítette e nagy kibocsátóerejű és nagy felvevőkapacitású szféra éltető szerepét a tudományos könyvpiacra. Mind az Akadémia, mind az egyetemek világa együtt kell hogy szemlélje, és összehangoltan kell hogy támogassa a könyvek forgalmát, hasznosítását és az elektronikus információáramlás gyorsan gyarapodó formáit.

A tudományos ülés stratégiai súlyú aktualitások mellett nem tévesztette szem elől a könyvek és a megújult elektronikus információórzés és -terjesztés **távlatos, kultúrtörténeti vizsgálatát**. Ugyanakkor elemző figyelem fordult afelé is, hogy a történeti értékű forrá-

sok és publikációk **digitalizálása** milyen jelentős fordulatot hoz **a humán tudományok művelésében**, a megőrzés és hozzáférhetőség megújítása mennyiben nyit új távlatokat, és hogyan teremt merőben új lehetőségeket a nemzetközi tudományos együttműködésben.

A kitarató és sokoldalú érdeklődéssel kísért rendezvény jó alkalomnak bizonyult arra – és ezt dokumentálják az itt közzétre bocsátott tömör írások is –, hogy kitűnjön: a társadalomtudományoknak létérdekei kötődnek a tudományos könyvek kiadásához, terjesztéséhez, megőrzéséhez – nyilvánvalóan az elektronikus kommunikációval összerendezett és kombinált formákban és keretekben.

